

Paardenonderzoek in Brunssum en Lelystad

B. Bontjer (onderzoeker paaardenhouderij PP Brunssum)

Het onderzoek is gericht op het oplossen van de problemen die zich in de pardenhouderij voordoen. Hiervoor is inzicht nodig in de factoren die beperkend kunnen zijn bij het vragen van een (top)prestatie van het paard. De problemen (o.a. blessures en afwijkend gedrag) worden veroorzaakt door de aanleg van het paard (erfelijkheid) en door de manier waarop mensen met het paard omgaan (milieu). In het onderzoek wordt aan beide terreinen aandacht besteedt; het vaststellen van de fokwaarde van een paard en het vaststellen van de invloed van verschillende onderdelen van het management (voeding, training, gezondheid, vruchtbaarheid) op de gebruikswaarde.

Fokkerij

De erfelijke invloeden variëren voor de verschillende kenmerken van 10 tot 30 %, de invloed van de gezamenlijke milieucomponenten is derhalve 90 tot 70%. In het fokkerij-onderzoek wordt met behulp van de resultaten van IBOP-proeven getracht de erfelijkheidsgraden voor de verschillende onderdelen te berekenen. Daarnaast lijkt het mogelijk de resultaten te gebruiken bij het bepalen van de fokwaarde van hengsten. Voor het beoordelen van exterieur en gangen van paarden is een lineair scoringsformulier ontwikkeld. Daarmee kan voor de beoordeelde kenmerken de fokwaarde worden vastgesteld.

Opfok

Om de milieu-invloeden zo goed mogelijk te kennen worden de paarden op het eigen bedrijf gefokt. De belangrijkste verschillen bij het opfokken van paarden liggen in de groeisnelheid (voeding) en de hoeveelheid en aard van de beweging (training). Beide aspecten komen in het opfokonderzoek aan de orde in de vorm van een hoog en laag voederniveau en daaroverheen een hoog en laag arbeidsniveau vanaf het moment van spenen. De invloed daarvan op de uiteindelijke gebruikswaarde van paarden wordt bestudeerd. Om de paarden gecontroleerde beweging te geven wordt gebruik gemaakt van hulpapparatuur (trainingsmolen en tredmolen). In het opfokonderzoek wordt dit jaar begonnen met het beschrijven van normaal leergedrag bij jonge paarden. Ook de invloed van het bedrijfsmanagement op het gedrag wordt onderzocht. Door middel van gedrags-testen wordt getracht het karakter van paarden op een zo jong mogelijke leeftijd te voorspellen. Na de opfok worden de paarden röntgenologisch ge-

keurd alvorens ze naar de Waiboerhoeve te Lelystad gaan voor het afleggen van een test die gericht is op het bepalen van de belastbaarheid van het beenwerk.

Op basis van de uitkomst van deze test worden de paarden uit de verschillende opfoksystemen vergeleken en kan een oordeel gegeven worden over de behandeling tijdens de opfokperiode. Na deze toets, de paarden zijn dan ca. 3 jaar oud,

worden ze ingerezen op het NHC te Deurne om aanvullende informatie te krijgen over de gebruikswaarde. Uit het tot nu toe uitgevoerde onderzoek is duidelijk geworden dat jonge paarden al 'intensief' getraind kunnen worden op voorwaarde dat de dieren zorgvuldig worden beoordeeld op het voorkomen van problemen.

Training

Bij het volwassen paard wordt de hoeveelheid en de aard van de beweging van groter belang (training). Op de Waiboerhoeve te Lelystad wordt onderzoek gedaan naar de relatie tussen veranderingen in het prestatievermogen van het paard en veranderingen in samenstelling in bloed en spieren. Tevens wordt aandacht besteedt aan de meest gewenste vorm van de training. Hierbij kan gedacht worden hoe vaak de verschillende trainingsvormen (krachttraining, coördinatie en uithoudingsvermogen) beoefend dienen te worden om de training zo verantwoord mogelijk uit te voeren. Het onderzoek heeft geleid tot een duidelijker inzicht in het effect van de verschillende trainingscomponenten op het uithoudingsvermogen, de coördinatie en de kwaliteit van het beenwerk.

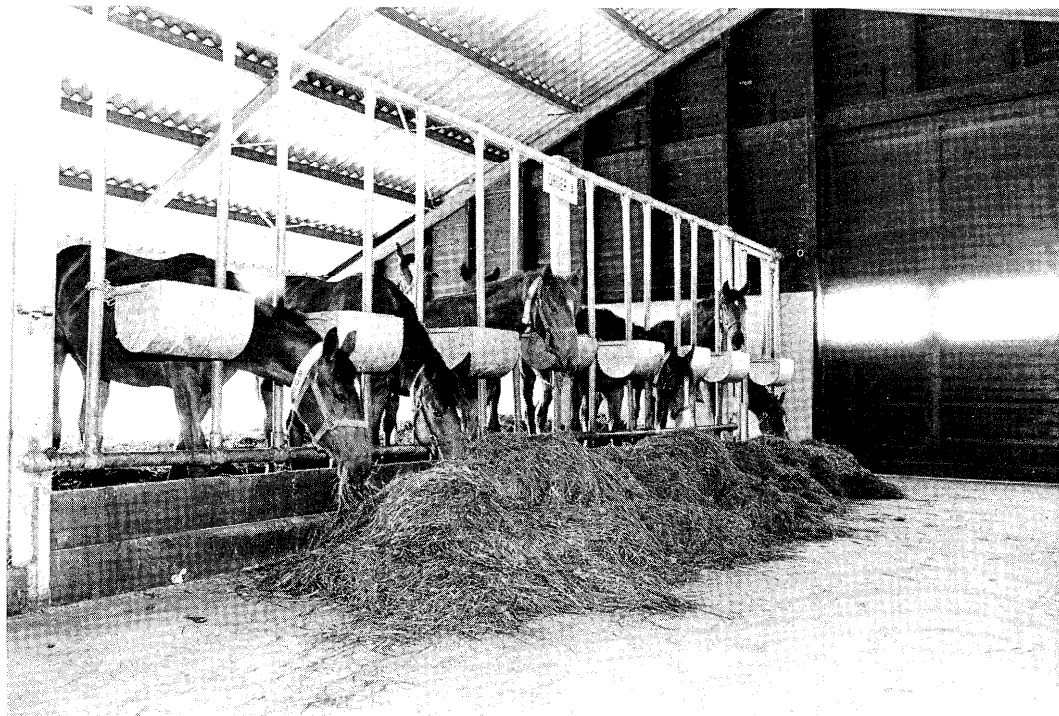
Gezondheid/vruchtbaarheid

Het drachtig krijgen van een merrie gaat vaak gepaard met een groot aantal handelingen. Op

het Proefbedrijf voor de Paardenhouderij in Brunssum (PPB) wordt onderzoek gedaan of er in het gedrag van de merrie voldoende aanknopingspunten te vinden zijn om het juiste dektijdspite te kunnen bepalen. De merries worden geïnsemineerd op basis van schouwen volgens een door de vakgroep Verloskunde, Gynaecologie en K.I. van de Faculteit voor Diergeneeskunde opgesteld schouwprotocol. Het dekseizoen loopt van begin mei tot half september. De merries zijn in 1988 in de weide, in de groep, geschouwd en bij inseminatie nog eens individueel. Drachtigheidsonderzoek vindt plaats op 3, 6 en 9 weken na inseminatie d.m.v. echoscopie. De vruchtbaarheid van het paard lijkt minder problematisch dan wel eens wordt aangenomen. Het drachtigheidresultaat op het proefbedrijf in de jaren '85 t/m '87 was resp. 90, 86 en 70 %.

Het geboren laten worden van veulens vraagt van de eigenaar een grote dosis zelfbeheersing om het natuurlijke verloop van de geboorte niet te beïnvloeden. Een beperkte ruimte (box) lijkt hierbij een groot risico te zijn voor het veulen. Een gevaar dat nauwelijks gecompenseerd kan worden door bewaking. In de jaren 1986 t/m 1988 hebben de merries zoveel mogelijk buiten afgeveuld. Daarbij zijn alle veulens zonder problemen geboren.

Van de veulens wordt frequent bloed onderzocht

om het effect van de maternale immuniteit op het enten tegen influenza na te gaan. Tweemaandelijks worden er titerbepalingen uitgevoerd op alle paarden die op de proefbedrijven aanwezig zijn om het verloop van infecties in kaart te brengen. Dit onderzoek heeft o.a. geleid tot het onderkennen van een leptospirose (bacterie) infectie als oorzaak van sterfte bij jonge veulens.

Voeding

In het voedingsonderzoek wordt inzicht verkregen in de waarde van voedermiddelen voor paarden. De daarin opgedane ervaringen geven aanleiding tot het opstellen van energienormen speciaal voor paarden. Naast het voeren van verschillende hoeveelheden ruwvoer, al of niet gecombineerd met krachtvoer, en het voeren op de norm voor de diverse prestaties (groei, arbeid, dracht) wordt aandacht besteed aan de opnamecapaciteit van paarden. Gebleken is dat paarden die niet over-

matig veel werk verrichten goed gevoerd kunnen met ruwvoer (voordroogkuil en gras). De opnamecapaciteit van intensief werkende paarden (draf en rensport, military) kan beperkend zijn voor voldoende energie-opname. Daaraan kan tegemoet gekomen worden door het voeren van een hoog energetische brok (1000 VEM per kilo produkt).

Trainingsmolen/bodem

Aan de trainingsmolen kan groepstraining gegeven worden aan een groot aantal paarden met betrekkelijk weinig arbeid. De waarde van deze apparatuur voor de praktijk wordt nagegaan. De ervaringen met de molens waarbij de paarden los in compartimenten lopen zijn gunstig. Het wordt steeds duidelijker dat de toestand van de bodem waarop paarden worden getraind van groot belang is bij het voorkomen van blessures. De nu gebruikte toplaag voldoet bij regelmatig onderhoud goed.

